

מרץ - מאי 2014 ■ מס' 109 שנה 24

"החינוך הוא הדרך, האדם - המטרה"

נושאון - ביטאון איל"ת - אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

עורך: יורם לוביאניקר עורך משנה: לורנס פישר

עורך גרפי: הדי אור

דוא"ל: noson.ed@gmail.com

בית יואל, נמל תל אביב 40, תל אביב 63506

Nos'on ISSN 0792-6448

תוכן העניינים:

עמ' 2	דבר העורך
עמ' 3	חינוך מיוחד ושיקום
עמ' 10	איך לומדים לשחק שחמט
עמ' 14	מערכת החינוך בעולם התורני
עמ' 18	הספריה הבולאית לשירותך
עמ' 21	החוג הבולאי של אקו"ם באשדוד
עמ' 27	רשמי ביקור במוזיאון הגיאולוגיה
עמ' 28	הכה את המומחה
עמ' 30	מכתבים למערכת
עמ' 32	דיווח על האסיפה השנתית
	פיליפ ריס
	יורם לוביאניקר
	אבי משיח
	לילך גלעד
	חברי החוג
	משה מיכאלי

ועד האגודה והפעילים:

יו"ר - יצחק ברק (השחר 34, ראשון לציון 75261, 054-5314568)
סגן יו"ר - מנחם לדור (ת.ד. 340, הר אדר 90836, 054-4825007)
מזכיר - יורם לוביאניקר (בית יואל, נמל תל אביב 40, תל אביב 63506, 054-5402723)
גזבר - שלמה וורגן (ת.ד. 2561, ראשון לציון 75124, 054-6855951)
חבר ועד - ד"ר יהושע מגר (מעלה גיא אוני 228, ראש פינה 12000, 052-8802725)
חבר ועד - לורנס פישר (054-7799297)
ועדת ביקורת - יוחנן מי-רז (יו"ר), חגי זהר, משה רימר.
עורכי נושאון - יורם לוביאניקר, לורנס פישר

שירותים לחברים: נושאון - ארבע פעמים בשנה, נושאונט - ארבע פעמים בשנה, נושאונצ'יק - 12 פעמים בשנה, מכירות פומביות, שירותי ספריה תימאטית, מפגשים, סמינרים והרצאות, צוות מומחים, "שבל" (ביטאון התאחדות בולאי ישראל).

דמי חבר (2014): מבוגר - 140 ₪, נוער - 70 ₪.

תאריך אחרון למשלוח חומר לחוברת הבאה: 1.6.14

דבר העורך

שלום לכם,

החברת הנוכחית של נושאן מוקדשת לנושא שהכל מסכימים כי הוא חשוב ואף על פי כן הוא נדחק תמיד לקרן זווית: החינוך. מאמרו של **פיליפ ריס** עוסק בתחום החינוך המיוחד, ומכיל סיפורים מרתקים אודות פריצות הדרך שחלו בתחום במהלך השנים. מאמר מרגש במיוחד כתבו לנו חברי החוג הבולאי של אקו"ם באשדוד, על החוג שלהם ועל משמעותו החינוכית. **אבי משיח** מספר לנו על מערכת החינוך בעולם התורני, אשר הייתה במשך דורות גאוותו של העם היהודי ובשנים האחרונות חלות בה רפורמות חשובות. **לילך גלעד**, האחראית על הספריה הבולאית של התאחדות בולאי ישראל, כותבת על הספריה, ואנו מקוים שבעקבות המאמר יותר חברים ינצלו את הספריה לקידום האוספים שלהם.

נציג השירות הבולאי מעניק תשורה ליוסי חרש
במהלך מפגש איל"ת. צילום: משה רימר

ועוד בנושא בעל משמעות חינוכית: לפני כחודש נפתחה במוזיאון הגיאולוגיה ברמת השרון תצוגה בולאית המתכתבת עם תצוגת הקבע של המוזיאון. התצוגה מתבססת ברובה על אוספו של חברנו **יוסי חרש**. **משה מיכאלי** מביא רשמים מהתצוגה ומטקס הפתיחה, וממליץ לציבור בכלל ולחברי איל"ת בפרט לבקר בתערוכה, הפתוחה לקהל, ללא תשלום, עד אמצע אוגוסט. אנו מצטרפים להמלצה בפה מלא.

ואם כבר הזכרנו את יוסי חרש, הרי שמפגש איל"ת שהתקיים במהלך חודש פברואר הוקדש לאוסף שלו. בתחילת המפגש

קיבל יוסי תשורה מיוחדת מנציג השירות הבולאי, כאות תודה על המחקר והייעוץ אשר הולידו את סדרת הבולים המרהיבה של אבני החושן. אגב, יוסי הוא גם האיש העומד מאחורי בולי המכתשים שיצאו לאור לאחרונה. כה לחי!

המפגש הבא של איל"ת יתקיים ביום חמישי ה-15 במאי, ובו יתקיים פאנל מיוחד בנושא "תימאטיקה – אתמול, היום ומחר". אנו מזמינים את כל החברים – גם אלו שעד כה הדירו רגלם מהמפגשים – להגיע וליטול חלק בדיון.

שלכם,

יורם ולורנס

חינוך מיוחד ושיקום פיליפ ריס

בשנת 1800 נמצא ביער אוורון שבצרפת ילד כבן 12. במשך שנים היה הילד מבודד מכל מגע אנושי, והרשויות שיערו כי הוא ננטש על ידי הוריו חסרי האמצעים. התנהגותו של הילד, אשר זכה לשם **ויקטור**, דמתה יותר להתנהגותם של בעלי חיים מאשר לזו של בני אדם, ועיתוני התקופה כינו אותו "ילד

סיפורו של ויקטור הונצח בסרטו של פרנסואה טריפו "ילד הפרא".

הפרא מאוורון". רופא צרפתי צעיר בשם **ז'אן איטארד** לקח את ויקטור לביתו וניסה לחנך אותו במשך מספר שנים. ויקטור הפגין בשנים אלו התקדמות מסוימת, אולם אף שהוכח כי הוא אינו חרש הוא מעולם לא למד לדבר. כיום מניחים חוקרים, אשר למדו את דיווחיו של אטארד על המקרה, כי ויקטור סבל מאוטיזם, ומן הסתם זו גם הייתה הסיבה כי ננטש מלכתחילה. כך או אחרת, המקרה של ויקטור, אשר גם הונצח בספרים וסרטים, החל את התחום הנקרא כיום חינוך מיוחד.

כאשר אנו מדברים על חינוך מיוחד, הכוונה היא לאוכלוסיות אשר אינן יכולות למצוא מענה של ממש במערכת החינוך הרגילה. אוכלוסיות אלו היו עלולות להיפלט לחלוטין

גלוית מירב לכבוד האב שארל מישל דה-לפה

מן המערכת, לולא פותחה מערכת החינוך המיוחד, המוצאת להן מענה. היסטורית, הוקדשו מאמצים תחילה לאוכלוסיות הסובלות מפגיעה במערכות התקשורת – עיוורים, חרשים ואילמים. בהמשך פותחו דרכים לטיפול גם בסובלים מפגור שכלי ולאלו הנמצאים על ספקטרום האוטיזם. גישות טיפוליות שונות התפתחו לחינוך המיוחד על ידי ראשוני התחום. להלן נחלוק כבוד למספר דמויות מפתח בהיסטוריה של תחום זה.

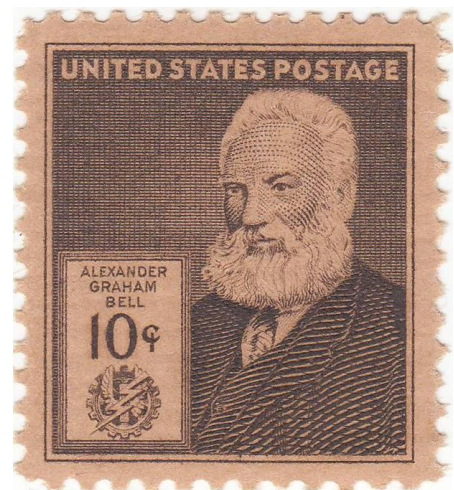
באמצע המאה ה-18 נתקל האב **שארל מישל דה-לאפה** בשתי אחיות שהיו חירשות ותיקשרו ביניהן באמצעות סימנים. בו ברגע החליט דה-לאפה להקדיש את חייו לסיוע לאוכלוסיית החרשים, ובשנת 1760

תקשורת בשפת הסימנים

פתח מוסד חינוכי לחרשים אשר במסגרתו נעשה שימוש נרחב בשפת הסימנים. כיום נחשב דה-לאפה כמי שלימד את החרשים לתקשר בשפת הסימנים, אך האמת היא שהם אלה שלימדו אותו. יחד עם זאת, הייתה לו תרומה משמעותית לפיתוח דרך תקשורת זו.

שמו של **אלכסנדר גרהם בל** מוכר לכל כממציא הטלפון. אך מלבד היותו ממציא פורה (לזכותו נרשמו המצאות רבות נוספות, כגון גלאי המתכות) הוא גם בעל תרומה גדולה לאוכלוסיית החרשים. אימו של בל הייתה חרשת, וכך גם אישתו, ומכאן רגישותו הרבה לנושא. הוא עצמו לימד במשך שנים רבות בבית ספר לחרשים, והנחיל את התפיסה השוללת את המושג "חירש-אילם". לטענתו של בל חירשים מסוגלים ללמוד לדבר, משום שאברי הדיבור שלהם תקינים לחלוטין. על פי תפיסתו שפת הסימנים מרחיקה את החירש מהחברה: על החירש לתקשר באמצעות דיבור, ולפצות על אובדן השמיעה על ידי שריאת שפתיים. כדי לקדם רעיונות אלו – שהיו אז, ונתרו גם היום, שנויים במחלוקת – ייסד בל את האגודה האמריקאית לקידום הוראת הדיבור בקרב החירשים, ותרם לה רבע מיליון דולר, סכום שהיה הון תועפות בראשית המאה העשרים.

אלכסנדר גרהם בל

ומחרשים – לעיוורים. **לואי ברייל** התעוור בגיל 3 לאחר ששיחק במרצע של אביו. בגיל 12 נשלח לבית ספר לעיוורים בפאריז, ושם נתקל לראשונה בספרים המיועדים לעיוורים. הספרים היו מבוססים על כתב רגיל, אלא שהאותיות היו מוגדלות ומובלטות. משך הזמן שנדרש לקריאת משפט בודד היה ארוך כאורך הגלות, ומחירם של הספרים היה גבוה להחריד. לאחר שלוש שנים, בשנת 1824, פיתח ברייל שיטה שונה לכתיבה

לואי ברייל המציא את הכתב לעיוורים הקרוי על שמו

בול מבלגיה המודפס בכתב ברייל בנוסף לדפוס רגיל

לעיוורים: הכתב, הנושא עד היום את שמו, מבוסס על מטריצה של שש נקודות, כאשר לכל נקודה יש שני מצבים – מובלט או רגיל. לא חייבים להיות מומחה למתמטיקה בינארית כדי לדעת כי כתב ברייל מכיל 2 בחזקת 6 סימנים, או 64 סימנים בלשון בני אדם רגילים. כתב ברייל מאפשר לעיוורים קריאה מהירה, ומחירו נמוך משמעותית מהשיטות שהיו נהוגות עד אז. כתב הברייל התקבל כתקן בשנת 1854, שנתיים לאחר מותו של ממציאו, אולם ראוי לציין כי מרבית העיוורים אינם קוראים כתב ברייל מסיבות שונות.

כתב הברייל מבוסס על מטריצה של 6 נקודות. חותמת ביול.

המקרה הקיצוני ביותר של חינוך מיוחד הוא סיפורה של **הלן קלר**. קלר נולדה בשנת 1880, ובהיותה בת שנה וחצי חלתה ונותרה חרשת ועיוורת. הוריה לא הצליחו להתמודד עם שאלת חינוכה, ופנו לאלכסנדר גרהם בל לעזרה. הוא הפנה אותם למכון פרקינס לעיוורים, ומשם נשלחה אליהם מורה אישית - צעירה חסרת ניסיון בשם **אן סאליבן**. הייתה זו תחילתו של קשר אשר נמשך 49 שנה.

משימתה הראשונה והקשה ביותר של סאליבן הייתה להסביר לקלר שלעצמים יש שמות. לצורך זה היא תקשרה איתה באמצעות מגע גופני, תוך שהיא מאייתת את שמות העצמים בשפת הסימנים. המילה הראשונה שקלר הבינה הייתה מים.

בהמשך הצליחה הלן קלר ללמוד את כתב ברייל ולקרוא שפתיים באמצעות מגע. היא סיימה את לימודיה בקולג' בהצטיינות, הפכה לנואמת בעלת שם עולמי, לסופרת ולפעילה חברתית. ואולם מעבר לכל אלה, הלן קלר הפכה לסמל לניצחון רוח האדם על מגבלותיו הפיסיות.

מאז תחילת המאה העשרים עבר הדגש בתחום החינוך המיוחד לאוכלוסיות הסובלות מליקויים אחרים. כאן המקום לחלוק כבוד לאשה מופלאה בשם **מריה מונטסורי**. היא נולדה בעיירה קטנה באיטליה בשנת 1870, וגילתה כישרון מדהים בתחומי המדעים. הוריה עודדו אותה להיות מורה, אולם מריה הצעירה התעקשה על לימודי מדעים באוניברסיטה. היא סיימה בהצלחה את לימודי הרפואה באוניברסיטת רומא, והייתה לאחת הרופאות הראשונות במדינה כולה.

בשנת 1897 החלה מונטסורי לעבוד במרפאה הפסיכיאטרית של אוניברסיטת רומא עם ילדים שנקראו אז "רפי שכל". במהלך עבודתה היא הגיעה למסקנה כי בעייתם שח ילדים רבים היא יותר פדגוגית מאשר רפואית, וכי ניתן לעזור לילדים אלו באמצעות טיפול חינוכי מיוחד. ב-1899 היא קיבלה על עצמה לנהל בית ספר לילדים עם אוטיזם ופיגור שכלי. כמנהל היא הנהיגה שיטת הוראה המכבדת את התלמידים, יוצרת עבורם סביבה עשירה בגירויים ופעילויות, תוך עבודה עם כל ילד באופן אישי, מתוך הבנת השונות שבין תלמידיה.

מונטסורי פיתחה שיטה חינוכית

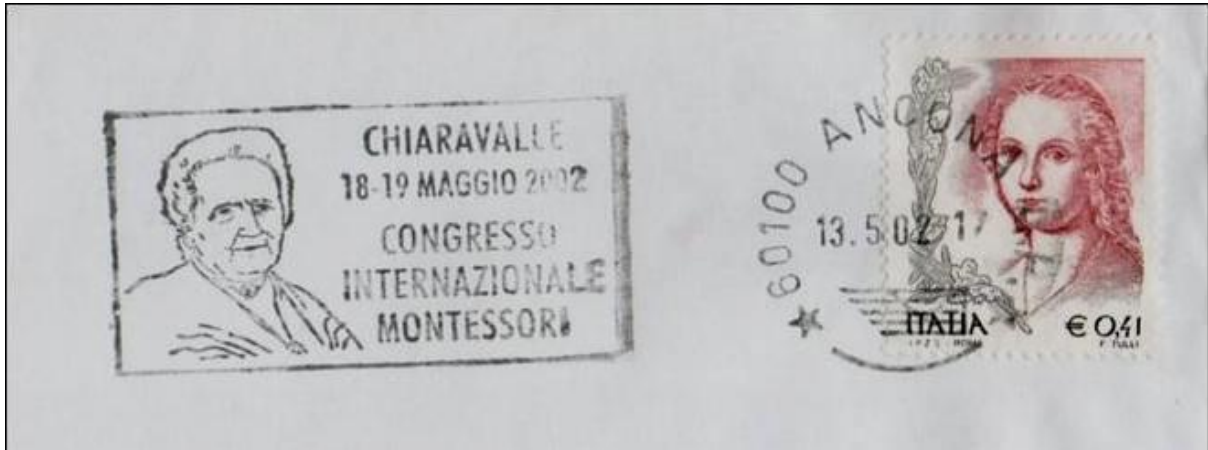
הלן קלר ומורתה אן סאליבן

הלן קלר הפכה לסמל עולמי

עד מהרה זכתה שיטת מונטסורי להכרה כלל עולמית. אלכסנדר בל **ותומאס אדיסון** הזמינו אותה להרצות על שיטתה בניו יורק, והיא הקימה מוסד המבוסס על

שיטתה בסן פרנציסקו. בימי שלטונו של **בניטו מוסוליני** בחרה מונטסורי לעזוב את איטליה, משום שעקרונותיה עמדו בניגוד לתפיסת השלטון, לפיה ילדים צריכים להפוך לחיילים. היא עברה לספרד, ומשם – לאחר פרוץ מלחמת האזרחים – להולנד. בזמן מלחמת העולם השנייה היא נמלטה להודו, הקימה שם מוסדות חינוך על פי דרכה, ועד היום היא נחשבת שם לדמות נערצת. מונטסורי הייתה פעמיים מועמדת לפרס נובל לשלום, ושיטתה החינוכית נפוצה גם בימינו.

חותמת תעמולה לרגל קונגרס שנערך בשנת 2002 והוקדש לשיטת החינוך של מונטסורי

כדורסל לנכים מסייע לשיקומם

קבוצת אוכלוסין נוספת הדורשת התייחסות במסגרת מאמר זה היא של אלו הסובלים מנכות פיסית. באופן מביש למדי נחשבו הנכים במשך דורות רבים לאוכלוסיה חריגה, והם נדרשו ללמוד בבתי ספר לחינוך מיוחד. כיום כבר ידוע לכל, כי הנכים אינם נופלים ביכולתם, והם משתלבים בנקל במערכת החינוך הרגילה. כל שנדרש מהחברה הוא לפתור את בעיית הנגישות עבור אלו המרותקים לכסא גלגלים. האתגר חינוכי האמיתי בכל הנוגע לנכים הוא בתחום החינוך הגופני. פעילות ספורטיבית כזו מסייעת לשיקום הנכים ולשילובם המלא בחברה.

חינוך מיוחד ובולים

ארגוני צדקה רבים פעלו במהלך השנים על מנת לקדם את הנושא של חינוך מיוחד על בסיס התנדבותי. אולם חינוך מיוחד דורש גם תקציבים

מיוחדים, ואלו באים הן מתקציבי המדינות והן מתרומות. אחד מהערוצים הבולטים לסיוע כספי למטרה חשובה זו הוא באמצעות בולי צדקה. למי שלא מכיר, מדובר בבולים אשר הערכים הנקובים שלהם מכילים תוספת המיועדת לצדקה. על פי רוב, הערך הנקוב הוא בפורמט של $X + Y$. מבין בולי הצדקה שהוקדשו לחינוך מיוחד בחרתי להציג כאן הנפקה לכבוד החתונה המלכותית בשנת 1981, כאשר היעד של תוספת הביול מצוין בראש הגליונית.

חינוך מיוחד כנושא בבולים החל להופיע במחצית הראשונה של המאה העשרים, אם כי מדובר בכמות קטנה למדי של הנפקות, בעיקר במערב אירופה. כן נרשמו מספר הנפקות לכבוד אישים שתרמו לתחום, כגון לואי ברייל ואלכסנדר גרהם בל (רוב ההנפקות לכבודו של בל אינן קשורות במישרין לנושא החינוך המיוחד, אלא בעיקר להמצאת הטלפון).

גליונית של בולי צדקה שהונפקה לכבוד החתונה המלכותית בשנת 1981.
יתר החיוב בהנפקה שימש לסיוע לארגוני נכים שונים, כפי שמצוין בראש הגליונית.

בשנת 1981 פרסם ארגון האומות המאוחדות הצהרה לכבוד השנה הבינלאומית לאנשים עם מוגבלויות. רוב הרשויות המנפיקות בולים הגיבו במהירות, והקדישו בולים להגברת המודעות לשפר את חייהם של אנשים עם מוגבלויות. לפני הכרזת השנה הבינלאומית היו פחות מ-100 בולים בכל רחבי העולם הקשורים בדרך כלשהי לחינוך מיוחד. בשנת 1981 לבדה נרשמו למעלה מ-190 הנפקות המנציחות את השנה הבינלאומית. יחד עם זאת, יש להודות כי חלק מההנפקות עוסקות רק בנכויות פיסיות, ואינן קשורות לתחום החינוך. אך גם בהתחשב בכך יש כאן שיעור מאלף על כוחו של האו"ם לקדם נושאים בקרב המדינות החברות בו, ועל כוחן של המדינות לקדם נושאים באמצעות בולאות.

ב-20 בספטמבר 2013 הנפיק האו"ם סדרה של ששה בולים תחת הכותרת "להסיר מחסומים ולפתוח דלתות בפני השונה והמוגבל". מטרת ההנפקה הייתה להעלות את המודעות לפעילות האו"ם בהבטחת השילוב של אנשים עם מוגבלויות בכל תחומי החברה. הבולים עוצבו על ידי אמנים בעלי מוגבלות מכל רחבי העולם. שניים מבולי סדרה זו מוצגים להלן.

ומה בישראל?

ישראל היא אחת המדינות שהרבו להנפיק בולים בנושא של חינוך מיוחד ואוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים. ההנפקה הישראלית הראשונה הייתה בשנת 1968, לציון אולימפיאדת הנכים השלישית בשנת 1968 אשר נערכה בתל אביב. כן הוקדשו בארץ בולים לבית החינוך לעיוורים בירושלים, בית החולים לוינסטין (שהוא אחד ממרכזי השיקום המובילים בעולם) וסדרת בולים בנושא טיפול באמצעות בעלי חיים.

שתי הנפקות ראויות לציון מיוחד: בשנת 2002 הנפיק השירות הבולאי בול לציון חמישים שנה לאיל"ן - איגוד ישראלי לילדים נפגעים. על הבול מתנוססות שתי הספרות 0 ו-5 (המציינות את שנת היובל לאיגוד), והמתארות אדם היושב בכיסא גלגלים

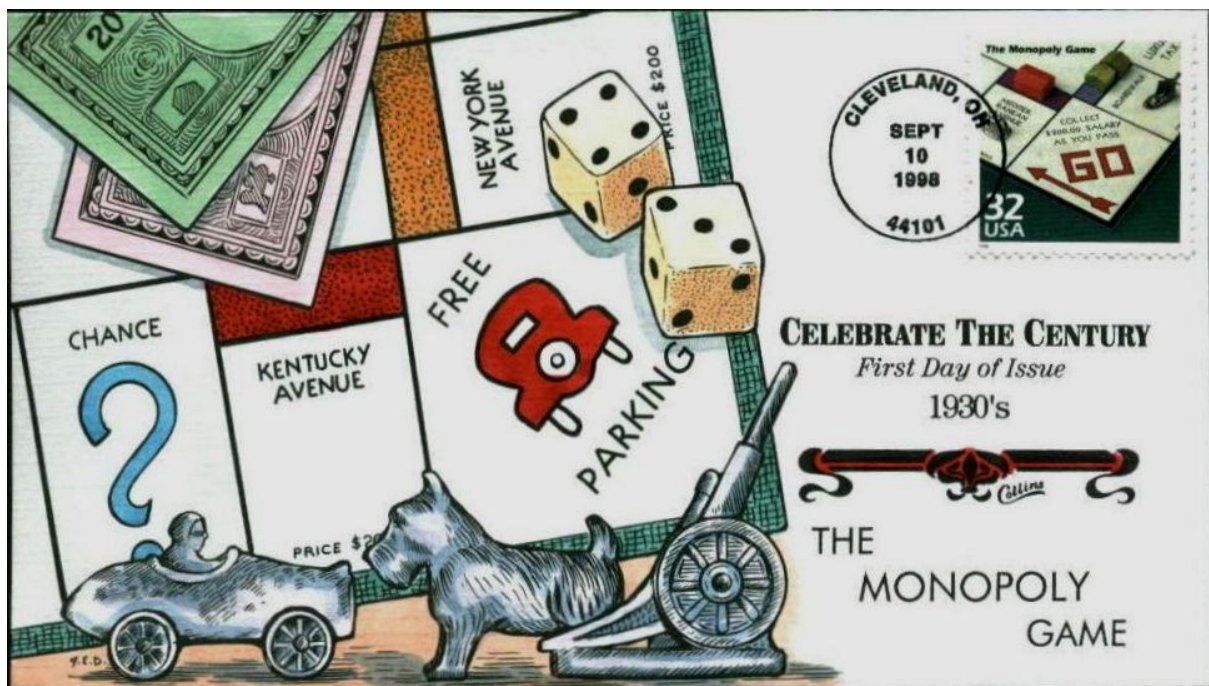
שנה קודם לכן הונפק בול לכבוד שנת ה-50 של ארגון אק"ם - האגודה לקימום מפגרים. אגב, רבים סבורים בטעות כי האגודה היא "לקידום מפגרים", אך המילה הנכונה היא קימום, שפירושה הקניית מיומנויות. הנוסח האנגלי שעל השובר משתמש במילה Rehabilitation, שפירושה שחזור של משהו שהיה פעם. המילה האנגלית הנכונה לקימום הינה Habilitation, ללא הקידומת Re. כן ראוי לציון, כי בראשיתו נקרא הארגון "אגודת ישראלית לקימום ילדים מפגרים". במהלך השנים הכירו בעובדה שיש לטפל גם במבוגרים, והמילה "ילדים" הושמטה משם הארגון.

אסיים בדבריו של **מהאטמה גנדי**: "המבחן האמיתי של כל חברה נמדד ביחסה לאנשים הכי פגיעים בקרבה". מן הראוי שדברים אלו יעמדו תמיד לנגד עינינו.

פיליפ ריס אוסף בולים בנושא נכים ושיקומם, וכן בולי או"ם ובולים בנושא סמלים.
כתובתו למשלוח תגובות: philzyz@yahoo.com

איך לומדים לשחק שחמט? יורם לוביאניקר

למרות שילדים רבים יודעים ואוהבים לשחק שחמט, הרי שמדובר במשחק מסובך, השונה במהותו משאר משחקי הילדים. אם נתבונן במשחק פופולארי כמו מונופול, הרי שזה משחק קל ללימוד: כל שחקן בתורו מטיל את הקוביות, מקדם בהתאם את החייל שלו לנקודה חדשה ואז נדרש (לעיתים) לקבל החלטה בודדת – לקנות או לא לקנות את הנכס. יכולת התכנון היא מוגבלת, ומספר האפשרויות שצריך לשקול הוא מצומצם. אין זה פלא, איפוא, שכמעט כל ילד יכול ללמוד לשחק מונופול לאחר הסבר קצר בעל פה ותוך כדי משחק. אין קורסי לימוד למונופול, ואיש אינו מתפרנס מלימוד הכללים ושיטות המשחק.

מונופול הוא משחק קל ללימוד. מעטפת יום ראשון.

לא כך הם פני הדברים בכל הנוגע לשחמט. לרשותו של כל שחקן עומדים ששה כלים שונים (מלך, מלכה, זוג רצים, זוג פרשים וזוג צריחים וכן שמונה רגלים), אשר לכל אחד מהם דרך תנועה משל עצמו. בעמדת הפתיחה עומדים לרשותו של כל שחקן עשרים מהלכים אפשריים שונים, ומספר זה עשוי לעלות משמעותית ככל שהמשחק מתקדם. שחקן השחמט צריך לקחת בחשבון את אפשרויות התגובה של היריב ולנתח במוחו את המצבים שיווצרו. כתוצאה מכך לא ניתן לשחק שחמט ברמה ראויה מבלי ללמוד לא רק את חוקי המשחק אלא גם שיטות משחק. במאמר זה אסקור כמה מדרכי הלימוד הנפוצות של השחמט.

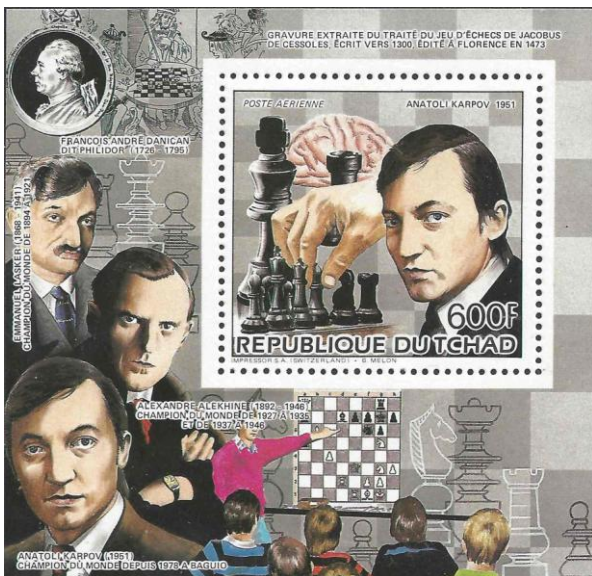
אתחיל דווקא ביוצא מן הכלל: אחד האלופים הגדולים בהיסטוריה של השחמט הינו הקובני **חוסה ראול קפבלנקה** (1888-1942). על פי עדותו שלו למד קפבלנקה את המשחק בגיל ארבע, על ידי צפיה באביו המשחק נגד חבריו. במהלך אחד המשחקים

בול לזכר קפבלנקה. ברקע ניתן לראות את המשחק בין הילד הקטן קפבלנקה לאביו.

מורה פרטי לשחמט עובד במסירות

מדריך שחמט בפעולה

ניסה האב להיחלץ ממצב קשה בעזרת מסע לא חוקי. בין השחקנים פרץ ויכוח בשאלה היכן עמדו הכלים לפני המסע. לתדהמת הנוכחים התערב בוויכוח הילד הקטן, שעד אז עמד בצד בדממה, ועוד טען כנגד אביו. האב הזועם התקשה להאמין שבנו יודע את חוקי המשחק והחליט ללמוד אותו לקח מר: הוא הושיב את קפבלנקה בן הארבע ליד השולחן, הודיע כי המשחק הקודם מבוטל וכי עתה יתחיל משחק חדש, בין האב לבנו. חוסה הצעיר ניצח את אביו בנקל, ואז הבין האב כי לא זו בלבד שבנו יודע חוקי השחמט אלא שהוא גם מוכשר במידה יוצאת דופן למשחק המלכים.

קפבלנקה העיד על עצמו, כי היה אוטודידקט בשחמט, וכי מעולם לא למד את המשחק מאיש ומעולם לא פתח ספר שחמט. יש המטילים ספק באמיתות דבריו, אך גם אם נקבלם כאמת לאמיתה הרי שהוא בבחינת היוצא מן הכלל המעיד על הכלל. מעטים בלבד, אם בכלל, יכולים ללמוד את רזי השחמט ללא מורה. בימי העבר נהגו משפחות עשירות להביא לביתן מורה פרטי, אשר היה מופקד על חינוך הילדים. אחד מתפקידיו של המורה היה ללמד את ילדי המשפחה לשחק שחמט. רוח תקופה זו מונצחת בבול שהונפק בפולין (והנראה כאן משמאל), ובו תחריט של האמן הגרמני-פולני **דניאל חודובייצקי** מהמאה ה-18. התחריט מראה, תחת הכותרת "חינוך", שיעור פרטי בשחמט. אלא שהתלמיד בימין התמונה שקוע בשינה עמוקה, ואילו מעייניו של המורה אינם נתונים כלל ללוח המשובץ. במקום זאת הוא מפלרטט במרץ עם אם המשפחה.

כיום משפחות מעטות בלבד יכולות להרשות לעצמן את הלוקסוס של מורה פרטי. לעומת זאת, במקומות רבים מתקיימים חוגים לשחמט, בהם מדריך אחד מלמד מספר תלמידים בו זמנית. לעיתים קרובות הדבר נעשה בעזרת לוח הדגמה, כפי שניתן לראות בחלק התחתון של הגליונית מצ'אד. תמונה דומה מוצגת גם בחותמת מלבבת הנפש מרומניה, ובה נראה הוד מלכותו

מעביר שיעור טוב בשחמט לכלים הנחותים ממנו על גבי לוח הדגמה.

שחמט הוא משחק ליחידים, ובמהלכו אסור לשחקן להשתמש בכל אמצעי עזר. משמעות הדברים היא, שהשחקן נדרש להעריך בעצמו את העמדות השונות הנוצרות על גבי הלוח ולקבל החלטות בגפו. לפיכך חלק מהליך הלימוד של המשחק חייב להיעשות לבד, ולא במסגרת "עבודת צוות" המאפיינת חוג רב משתתפים. לימוד עצמי כזה נעשה, על פי רוב, בעזרת ספרי לימוד. בכל שנה מודפסים בכל רחבי העולם אלפי ספרים המוקדשים לשחמט. חלק מהם ממקד באלמנטים מסוימים במשחק (כגון פתיחות או סיומים) ואילו ספרים אחרים מוקדשים לתחרויות גדולות או למשחקיהם של שחקנים מפורסמים. חברת פרגמון האנגלית היא אחד המוציאים לאור הבולטים בתחום.

אנציקלופדיה לפתיחות שחמט

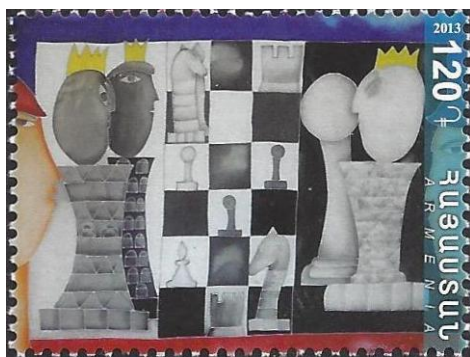

חותמת ביול של חברת פרגמון. המכונה היא דגם "מייל מאסטר" של חברת האסלר. העיצוב הוא מקבוצה H19, והחותמת היא בעלת עריך מתכוון. במקרה זה התעריך הוא של דברי דפוס.

כמו בכל תחום בחיינו גם בלימודי השחמט חולל המחשב מהפך. אם בעבר נזקק שחקן השחמט ליריב בשר ודם הרי שעתה הוא יכול להתמודד כנגד המחשב. מלבד השעשוע שבעניין מדובר בדרך לימוד לכל דבר: תמיד ניתן להחזיר את המשחק אחורנית ולבחון רעיונות אחרים, והיריב אינו מתעייף ולא מוחה. בשנות ה-80 של המאה הקודמת הוצף השוק במשחקי מחשב יעודיים, אשר היוו אטרקציה של ממש בשוק הצעצועים, אך רמתם הייתה נמוכה למדי. משחק כזה נראה בגיליון המזכרת (הדוחה למדי) מהרפובליקה המרכז אפריקאית, אשר נראה יותר כמו עלון פרסומת מסחרי מאשר פריט בולאי.

מאז שנות ה-80 השתפרה מאוד רמת המחשבים, וכיום תוכנות הרצות על מחשב בייתי רגיל הן יריב אימונים שקול (ולמעלה מכך) גם לשחקנים מהשורה הראשונה. אלו נוהגים לנסות רעיונות חדשים – במיוחד בשטח הפתיחות - במשחק מול המחשב. אם מתברר להם שמדובר ברעיון נפל הרי שהוא נגזז. אולם אם הרעיון עובר בהצלחה את מבחן המחשב אזי ניתן לחשוף אותו במשחק הבא. במצב זה יהיה לשחקן יתרון נוסף, מאחר והוא כבר מתורגל בסוג העמדות שנוצר.

ילדים מצוירים שחמט –
בול שהונפק בארמניה לציון
הכנסת השחמט לבתי הספר במדינה

לסיום מאמר זה אציין כי בשנים האחרונות יש מגמה להכניס את השחמט למערכת הלימודים בבתי הספר. ארמניה היא המובילה בתחום, ולפני שנתיים הפך השחמט למקצוע חובה בכל בתי הספר הציבוריים במדינה. מחקרים הוכיחו, כי תלמידים הנחשפים לשחמט משתפרים במקביל בלימודיהם הרגילים. הדבר אינו מפתיע, משום שמשחק השחמט מנחיל ערכים כגון שיקול אובייקטיבי, חשיבה ותכנון, איפוק ושליטה עצמית ועוד. המשחק גם מחנך לעבודה קשה, תוך שימוש בעזרים כפי שציינו לעיל.

מערכת החינוך בעולם התורני אבי משיח

מערכת החינוך התורני נראית לקורא החילוני כשריד מהעבר הרחוק. ואמנם, שורשיה של מערכת זו נטועים בעבר הרחוק, והיא מתקיימת כבר כחמש מאות שנה, אולם בעשרות השנים האחרונות היא עוברת שינויים רבים, אשר הקורא החילוני אינו מודע להם. אני תקווה כי מאמר זה ישפר את ההיכרות עם מערכת שהייתה בעבר תפארת העם היהודי וכיום מעוררת בקרב רבים אנטגוניזם מוגזם.

רקע היסטורי

אחת ממצוות העשה החשובות ביהדות היא מצוות לימוד התורה. המצווה מתייחסת לא רק ללימוד המקרא עצמו אלא גם למשנה, האגדה, ההלכה וכו'. התנא **יהודה בן תימא** אף הגדיר במסכת אבות את הגילאים הרצויים לכל שלב: "בן חמש למקרא, בן עשר למשנה, ... בן חמש עשרה לתלמוד". כדי להבין את חשיבות מצווה זו די אם אציין כי חז"ל קבעו כי שכרה שווה לשכר כל שאר המצוות גם יחד.

כדי לקיים את המצווה הקימו בני העם היהודי מערכת חינוך לתפארת, וזאת בכל אחת מהגלויות בהן היו נתונים. מערכת החינוך החלה כבר בגיל צעיר מאוד – לעיתים אפילו בגיל שלוש. הילדים למדו קרוא וכתוב ב"חדר", כדי שיוכלו לקרוא את החומש ואת ספרי התפילה. ראוי לציין, כי **הרמב"ם** מציין את ידיעת השפה העברית כמצווה ממש, אם כי הוא אינו מונה אותה בקרב תרי"ג המצוות.

חותמת ספרדית לזכר הרמב"ם.

בזכות הלימוד בחדר לה שיעור האוריינות בקרב היהודים עשרות מונים על השיעור המקביל בקרב הגויים. עד ימי המהפכה התעשייתית במאה ה-19 רק מיעוט מבוטל מאוכלוסיית העולם ידע קרוא וכתוב ברמה מתקבלת על הדעת. כך, למשל, באנגליה של אמצע המאה ה-19 שליש מהגברים וכמחצית הנשים חתמו על תעודת הנישואים שלהם באמצעות טביעת אצבע. ניתן להניח בביטחון כי יכולת הכתיבה של רוב הנותרים התמצתה בחתימת שמם. אין בנמצא סטטיסטיקה מקבילה עבור האוכלוסיה היהודית, אולם ברור לחלוטין **שלו הייתה כזו** היא הייתה מצביעה על מספרים שונים בתכלית.

שלבי הלימוד

כאמור, הלימוד בעולם התורני מתחיל ב"חדר", בו ילדים בני ארבע לומדים את א'-ב' ואת התורה על-ידי המורה (המכונה אצל האשכנזים בשם "מלמד" במלעיל). לאחר הלימודיים בחדר עוברים התלמידים לבתי-ספר יסודיים, בהם מתקיימת הפרדה בין שני המגדרים: יש בתי ספר לבנים ויש בתי ספר לבנות. הפרדה זו תישמר במהלך כל שנות הלימודים.

בגיל בית הספר התיכון נשלחים הבנים לשיבות. גם לשיבות יש עבר עשיר: הישיבה הראשונה הייתה, ככל הנראה, הסנהדרין, וראש הסנהדרין אף כונה לעיתים ראש הישיבה. לאחר מרד בר כוכבא והחורבן אותו חווה היישוב היהודי בארץ עבר מרכז הכובד לבבל, והחל במאה השלישית לספירה התקיימו שם שלוש ישיבות רבות חשיבות: נהרדעא סורא ופומבדיתא, אשר בהן נכתב התלמוד הבבלי.

החת"ם סופר

בימי הביניים החל מרכז הכובד של לימודי היהדות לעבור לאירופה, אך הפרעות התכופות שהיו מנת חלקם של היהודים באירופה מנעו את ביסוסן של ישיבות בעלות שם. רק במאה ה-19 שב מוסד הישיבה להיות מבוסס. בקרב המתנגדים נחשבת ישיבת וולוז'ין (הקרויה גם ישיבת עץ חיים, בה למד גם המשורר הלאומי, **חיים נחמן ביאליק**) לישיבה המודרנית הראשונה, ולצידה בלטה ישיבת פרשבורג, מייסודו של **החת"ם סופר**.

בצד הישיבות של המתנגדים נפתחו גם ישיבות של חסידים. כידוע, העולם החסידי מתפצל לחצרות. הראשונה שבהן נוצרה על ידי **הבעל שם טוב** בעצמו, ואחר כך קמו חצרות נוספות כגון חב"ד, חסידות גור, חסידות בעלז, חסידות ברסלב וכו'. כל חסידות הקימה ישיבה תורנית, אשר מטרתה להגדיל את חסידי החצר ולהעניק להם מסגרת תורנית אשר תשמר את צביון החצר.

עד מלחמת העולם השנייה היה "מרכז הכובד" של עולם התורה באירופה. הישיבות של ארץ ישראל היו נחותות משמעותית, משום שהיישוב היהודי בארץ היה קטן מספרית וחלש מבחינה כלכלית. בהתאם לכך הסתייעו הישיבות בארץ ישראל בתמיכה כספית מנדבנים ומקהילות עשירות בחו"ל. לאחר השואה הפכו הישיבות בארץ למובילות בעולם, גם בזכות הסיוע הכלכלי של המדינה. עולם הישיבות התורני בארץ הוא מאד מדורג, כאשר הישיבה הכי אליטיסטית היא הישיבה פונוביץ' הליטאית, הממוקמת במרכז בני ברק. זוהי מעין אוניברסיטה של העולם החרדי האורתודוקסי, והיא מקבילה לאוניברסיטאות הגבוהות בעולם, כגון הרווארד, אוקספורד והסורבון. כל

רבי שניאור זלמן מלאדי – מייסד חסידות חב"ד

ה"שמנא וסלתא" של העולם החרדי נמצאים בישיבה זו, וממנה יצאו גדולי הפוסקים בדורות האחרונים, כגון **הרב שך** זצ"ל ו**הרב אלישיב** זצ"ל.

מכתב גיוס כספים לישיבה בירושלים. מכתבים אלו הופצו על ידי הישיבות לתורמים בארץ בחו"ל, כשהם נושאים את כתובת הישיבה למשלוח התרומה. במקרה זה, תורם תל אביבי שלח באמצעות המעטפה את תרומתו בשנת 1938. חותמת תעמולה מנדטורית של תפוזי יפו.

העולם התורני נחלק לספרדים ואשכנזים, כאשר הראשונים נשענים על **רבי יוסף קארו** ואילו האחרונים על הרמ"א (**רבי משה איסרליש**). עובדה היא, שלמרות הבדלי המנהגים נוהגים רוב המנהיגים החרדים הספרדים לשלוח את מיטב בניהם לישיבות הליטאיות. הסיבה היא, שהישיבות הליטאיות נוסדו קודם ורכשו יוקרה רבה כמוסדות תורניים מעולים, שנאמר: "טוב שם טוב משמן טוב" (פרקי אבות).

מה לומדים בישיבות? בעיקר תלמוד, גמרא, משנה ומוסר, אך לא רק. בעבר התמצו הלימודים בישיבות ובאולפנים בלימודי קודש, אולם בשנים האחרונות חל שינוי מגמה, ולימודי הליבה נכנסים בהדרגה לעולם הישיבות. זהו מהפך בתפיסה החינוכית האורתודוקסית, ואין ספק כי מדובר בתהליך שימשך זמן רב. רבים במגזר החרדי כבר הבינו את החשיבות של לימודי החולין לצורך השתלבות בחברה ובשוק העבודה, וכי לימודים אלו (לעיתים, אפילו ברמה אקדמית) יסייעו לציבור החרדי לפרוץ את מעגל העוני. כמובן, חלק מראשי עולם התורה הם שמרנים יותר, ומתנגדים לתמורות בעולם התורני. מצד שני, רבים מקרב הציבור החרדי מעוניינים בשינויים אלו, וגם לשמרנים שברבנים קשה להתעלם מהפסוק "חנוך לנער על פי דרכו".

אשת חיל מי ימצא

חנך לנער ולנערה
על פי דרכם

עד לפני קום המדינה לא נהגו ההורים החרדים לשלוח את בנותיהם לבתי ספר. התפיסה השלטת דאז במגזר החרדי גרסה כי מקומן של הנשים החרדיות הוא בבית ובמטבח. מכאן שאין תועלת כלכלית בלימודיהן של הבנות, וכמובן שאין בכך הכרח תורני מאחר והנשים פטורות מחובת התפילה. עם הקמת המדינה הוחל חוק חינוך חובה על כלל אזרחי ישראל, וגם החרדים נדרשו לשלוח את בנותיהם למסגרות חינוכיות, התואמות למגזר אליו הם משתייכים. כיום יש שתי רשתות בולטות של בתי ספר לבנות, על פי חלוקה של ספרדים ואשכנזים: הרשת הליטאית "בית יעקב" משרתת את הבנות האשכנזיות, ואילו לציבור הספרדי קיימת רשת מקבילה הקשורה ל"אל המעיין" המזוהה עם מפלגת ש"ס.

כאשר הנערות מסיימות את הלימודים בבתי הספר הן עוברות לסמינרים לבנות ולאולפנות, שהן מקבילות לשיבה תיכונית, ואשר בהן מלמדים לימודי קודש בנוסף ללימודים רגילים לבגרות. בדומה לישיבות של הבנים, גם האולפנות מדורגות: העילית של המגזר הדתי שולחים את בנותיהם לבית רבקה (האולפנה היוקרתית ביותר) או לסמינר לבנות בירושלים. בוגרות מוסדות אלו יוכלו למצוא שידוך הגון, ואף לתרום משמעותית לכלכלת המשפחה בעזרת הכישורים שרכשו במסגרת לימודי החול.

לסיכום: מערכת החינוך התורנית הקיימת כיום ממשיכה שרשרת עתיקה בת אלפיים שנה של לימודי יהדות. בעשור האחרון חלה תמורה משמעותית במערכת זו, ולימודי הליבה חדרו לתכניות הלימודים לשני המגזרים. זהו שינוי מבורך, אשר יביא רווחה לחרדים ויפתח להם צוהר לחברה הישראלית. עבור העולם החרדי השמרני זהו תהליך קשה לעיכול, וחלק מחשובי הרבנים מתנגדים לו. רק בעוד עשר עד חמש עשרה שנים נדע אם אכן תהליך רפורמה זה הצליח או כשל.

אבי משיח אוסף בולים בנושא יודאיקה, וכן בנושא פילים.
כתובתו למשלוח תגובות: avimashiach@bezeqint.net

בקרב בנושאון – גליון על "עד קו הסיום"

הגליון יוקדש למירוצים שונים (בני אדם, בעלי חיים, כלי רכב). אם ברצונכם לפרסם מאמר או ידיעה בחוברת זו הנכם מוזמנים לפנות אל העורכים בהקדם האפשרי בדואר אלקטרוני noson.ed@gmail.com או בדואר רגיל (בית יואל, נמל תל אביב 40, תל אביב 63506).

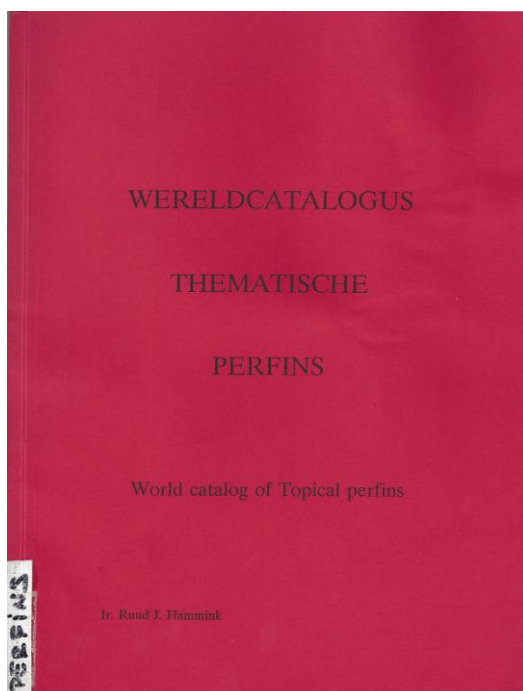
הספריה הבולאית לשירותך לילך גלעד

קשה לחשוב על חינוך ולמידה – בכל תחום שהוא – ללא שימוש בספרים. המצאת הדפוס סיפקה למין האנושי דרך נוחה לשמר ידע ולהנחיל אותו לאחרים. אך הידע נפרס על פני ספרים רבים, ואילו רוב הקוראים הפוטנציאליים סובלים מתקציב מוגבל, אשר אינו מאפשר להם לרכוש ספרים ללא הגבלה. לפיכך נוצר צורך בשיתוף מאגרי המידע באמצעות ריכוז ספרים משותף, כך שיהיו נגישים לעיון בעת הצורך. לריכוז זה קוראים מזה אלפי שנה "ספריה".

עקרון זה, הנכון בכל תחום, תקף גם בתחום הבולאות. התאחדות בולאי ישראל מקיימת ספריה בולאית לתפארת, ובה אלפי כותרים בצד כתבי עת עדכניים מכל רחבי העולם. הספרים נגישים עבור כלל החברים בהתאחדות, ועבור חברי איל"ת בפרט. למרבית הצער, מספר החברים המממשים את זכותם לשירותי ספריה הוא נמוך. ייתכן והדבר נובע מכך, שרבים אינם מודעים לתועלת הרבה אותה הם עשויים להפיק מעיון

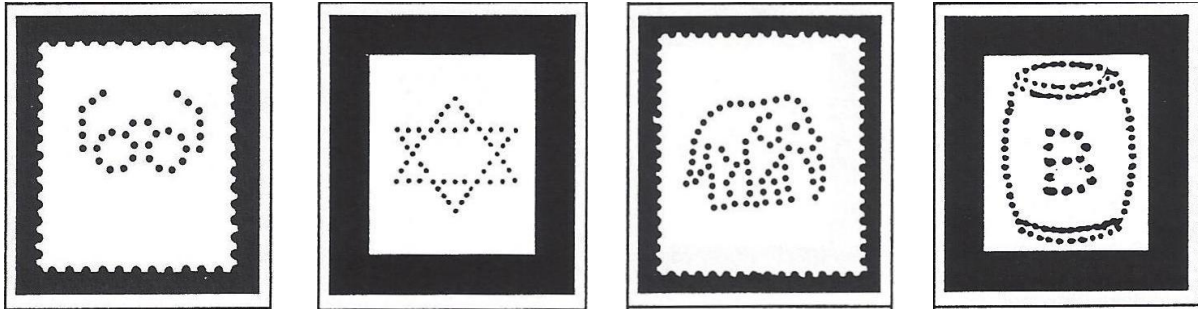
בספרים. במאמר זה אדגים כיצד יכולה הספריה לתרום רבות לאספנים התימאטים. מאחר ונושאון פונה לקהל מגוון מבחינת תחומי האיסוף לא אתייחס לקטלוגים העוסקים בנושאים ספציפיים, אלא בספרים העשויים לשמש אספנים שונים. כמו כן לא אקדיש מקום במסגרת המאמר לכותרים המוקדשים לנושא של תצוגה תחרותית.

הנה דוגמא ראשונה: בשנת 1997 יצא לאור ספר הנקרא "הקטלוג העולמי של בולים מחוררים תימאטים". בול מחורר (המונח הלועזי הוא Perfin, ראשי תיבות של Perforated Initials), מכיל חירורים אשר על פי רוב יוצרים צורה של אותיות לטיניות. במקור, חוררו בולים אלו על ידי בתי עסק גדולים אשר קנו כמויות גדולות של בולים. החירור איפשר לבתי עסק אלו "להטביע את חותמם" על הבולים, ובכך למנוע מעובדים חמדנים את האפשרות לגנוב אותם. שיטת החירור פעלה באישור הדואר במדינות רבות, והיא חלפה מהעולם כאשר חותמות הביול הפכו לנפוצות.

כאמור, רוב הבולים המחוררים נושאים עליהם ראשי תיבות של בית העסק. אולם קיימים בולים מחוררים לא מעטים אשר

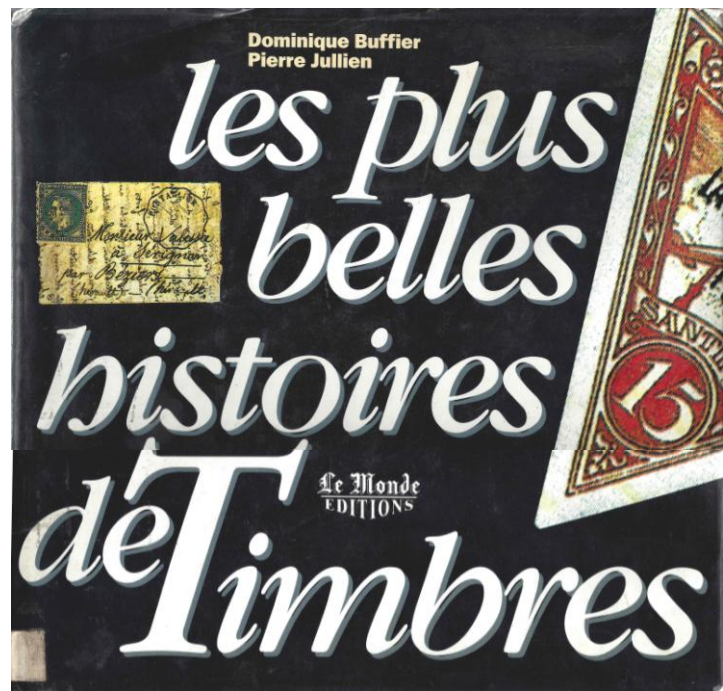
בהם החירור יוצר צורה בעלת ערך תימאטי, והקטלוג מוקדש לבולים אלו. להלן מספר דוגמאות הלקוחות מתוך הספר: שלל צורות גיאומטריות, מגן דוד, טחנת רוח, בעלי חיים רבים (למשל: פיל, ציפור, דג, אריה), פרחים, עוגן וכו'. האם האוסף שלך כולל גם בול מחורר? אם לא, אולי כדאי לעיין בקטלוג. לדעתי רבים מבין הקוראים ימצאו בו משהו מעניין לאוסף שלהם.

מספר בולים מחוררים מתוך הקטלוג: חבית מאנגליה, פיל מגרמניה, מגן דוד מדנמרק ומשקפיים משווייץ

מלבד ספרים בעברית ובאנגלית יש גם בספריה לא מעט ספרים בצרפתית ובגרמנית. אני יודעת שרבים מבין הקוראים אינם שולטים בשפות אלו, אולם חשוב לדעת כי מבחינה בולאית מדובר במקורות רבי חשיבות. צרפת וגרמניה הן שתי מעצמות בתחום הבולאות בכלל, ובתחום התמאטיקה בפרט. כיום, כאשר מנגנון תרגום אוטומטי זמין ברשת (על מגרעותיו הרבות) אין סיבה אמיתית שלא לנצל את שירותי הספריה גם לכותרים בשתי שפות אלו.

בחרתי להציג כאן ספר קליל למדי, הנקרא "הסיפורים היפים ביותר על בולים", שראה אור בשנת 1992. הספר מכיל פרקים רבים המוקדשים למגוון נושאים, כגון שירות הפוני אקספרס בארצות הברית, הבלש הספרותי **שרלוק הולמס**, המרד על הבאונטי, **וויליאם הכובש**, חתני פרס נובל ועוד ועוד. באופן טבעי ניתן למצוא בספר גם לא מעט נושאים צרפתיים מובהקים, ובהם המהפכה הצרפתית, סיפור המצור על פאריס במלחמת פרוסיה – צרפת בשנת 1870,

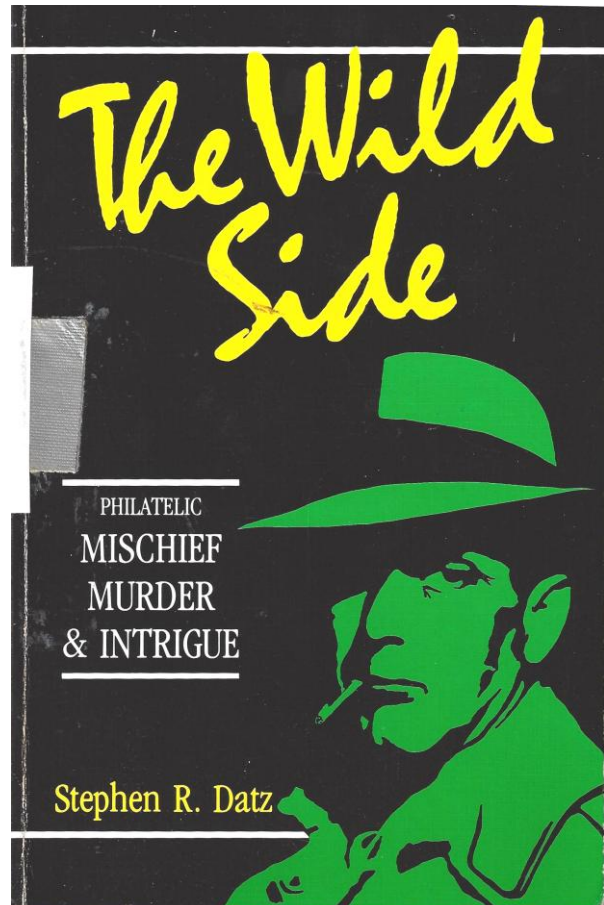

יצרנית המכוניות סיטרואן וטיול בפאריס באמצעות בולים. הטקסטים אינם ארוכים ומייגעים, ולצידם שפע של תמונות צבעוניות. כאמור, זהו ספר חביב וההנאה מובטחת.

הספריה הבולאית מתחלקת לשלושה חלקים עיקריים. העניין של חברי איל"ת הוא, בראש ובראשונה, באגף התימאטי של הספריה, בו ניתן למצוא ספרים וקטלוגים בנושאים ספציפיים וכן ספרים המוקדשים לנושא של תצוגות תימאטיות. האגף התימאטי גם מכיל צילומים של תצוגות מצטיינות מכל רחבי העולם, ולדעתי כדאי לכל חבר איל"ת לעיין לפחות בתצוגות העוסקות בנושא שלו ובנושאים הקרובים אליו.

חלק אחר של הספריה מסודר על פי מדינות. לכאורה אגף זה מיועד לאספן המסורתי, אך למעשה גם תימאטיקאים יכולים וצריכים להיעזר בו. באגף זה יוכל האספן התימאטי למצוא מידע על הנפקות ספציפיות, או על פריטים המאפיינים מדינות מסוימות (בולי זמסטבו מרוסיה, גלויות פובליבל בלגיות וכו'). החלק השלישי של הספריה מוקדש לבולאות ארץ ישראל על היבטיה השונים.

ה"דובדבן" של הספריה הוא האזור המוקדש לספרי קריאה הקשורים בבולאות. מבין הספרים באגף זה אפנה את הזרקור לספר הנקרא The Wild Side (ובתרגום חופשי, הצד האפל של הבולאות). המחבר, **סטיבן דץ**, הוא סוחר בולים אמריקאי ותיק. הספר כולל סיפורים משעשעים מהצד הפילי של עולם הבולאות: תרמיות כרטיסי אשראי, מעשי נזילות, גניבות, זיוף ואף מקרי רצח. מסתבר כי אפילו לתחביב שלנו יש

צד אפל. חלקו האחרון של הספר מציג מספר טיפוסים צבעוניים בהם נתקל המחבר במהלך הקריירה שלו. כתיבתו של דץ מלאת הומור, והספר כולו נקרא בשטף.

הספריה הבולאית שוכנת בצמוד למשרדי התאחדות בולאי ישראל ברחוב פינסקר 2 בתל אביב, והיא פתוחה לחברי ההתאחדות (ובהם, כמובן, גם חברי איל"ת) בכל יום חמישי בין השעות 12:00 ל-18:30. לטובת מי שגר רחוק או מתקשה להגיע בשעות הפעילות ניתן להזמין ספרים באמצעות הדואר. צוות הספריה ישמח גם לענות לשאלות ולסייע באיתור ספרים ככל שיידרש. אני סבורה כי כל אספן יכול ללמוד ולהתקדם בעזרת הספריה. מדוע שלא תעשו זאת?

לילך גלעד היא האחראית על הספריה בהתאחדות בולאי ישראל. ניתן לפנות אליה בכתובת lilachgilad@netvision.net.il וכן בטלפון 03-629-5547

החוג הבולאי של אקו"ם באשדוד חברי החוג

אנחנו חניכים בסניף אקו"ם באשדוד, אשר כל החברים בו הם אנשים בעלי צרכים מיוחדים. מזה מספר שנים אנחנו מקיימים חוג בולאות במועדון אקו"ם אשדוד, במתנ"ס של רובע ד' בעיר. זהו חוג מעניין ומרגש, ואנו לומדים בו איך לאסוף בולים ולסדר אותם לפי נושאים בסדרן. במסגרת גיליון נושאון העוסק בחינוך חשבנו שכדאי לספר לכם מה למדנו במסגרת החוג.

ראשית, למדנו על פעילות הדואר ועל תפקידו של הבול. למדנו שבול הוא תשלום עבור שליחת המכתב או החבילה, ובעזרתו למדנו איך לשלוח מכתב בדואר. לראשונה בחיינו כתבנו ברכות שנה טובה למשפחה ולחברים (וגם לעצמנו), הדבקנו בול למשלוח בארץ, כתבנו כתובת על מעטפה ושלחנו בדואר. למדנו על דואר ישראל על השירות הבולאי ועל עוד אנשים שאוהבים ואוספים בולים. בחנוכה ביקרנו במוזיאון לתולדות הדואר בתל אביב.

בחוג קיבלנו ואספנו בולים יפים ומעניינים, למדנו את הסיפורים שמאחורי הבולים. הזכרנו את ראש השנה, אבל בחוג למדנו על כל חגי ישראל: החל מראש השנה ותפוח בדבש, יום הכפור והשופרות, סוכות וארבעת המינים, חג החנוכה ונס פך השמן, החנוכה, הנרות והסביבונים. חויה מיוחדת הייתה לנו בחג הפסח, כאשר קראנו את ההגדה הבולאית של **משה רימר**, אותה קיבלנו ממנכ"ל התאחדות בולאי ישראל, **טיבי ניב**. ההגדה היא כל כך יפה ומעניינת עד ששרנו את כל הזמירות עד הסוף. במיוחד

אהבנו את הגיליונית המספרת את ספור יציאת מצרים וקריעת ים סוף ועוד הרבה בולים הקשורים לפסח.

את הבולים אנחנו ממיינים על פי נושאים. ריכזנו אוסף העוסק בנושא יום העצמאות, ובו בולים של ימי זיכרון וימי עצמאות ובולים אשר בהם מופיע דגל ישראל. בולים יפים במיוחד הונפקו לכבוד יום העצמאות ה-60 של מדינת ישראל: סרט שצייר את המספר שישים, שרוליק - הישראלי האולטימטיבי - עם דגל ישראל בידו, אשר הצל שלו הוא מפת ישראל.

אנחנו מאוד אוהבים את ירושלים לכן אספנו וקיבלנו המון בולים הקשורים לעיר הבירה שלנו: שערי העיר העתיקה, הכותל וטקס ברכת הכוהנים. ירושלים של זהב, ציורי הילדים וגם חלונות שאגל אשר בבית הכנסת בהדסה עין כרם. דרך הבולים למדנו המון על ירושלים ואחרי כן נסענו לטיול בעיר בעקבות הבולים: רצינו לראות את המקומות הללו ולשמע עוד סיפורים שהמדריכה **קריסטינה** סיפרה לנו. כמו כן ביקרנו בהר הרצל וגם בפסטיבל האורות בלילה לאורך חומות העיר העתיקה.

כל החניכים בחוג אוהבים בעלי חיים וטבע. כאשר קיבלנו בולים עם חתולים וכלבים שמחנו מאוד. כל אחד סיפר איזה בעל חיים אהוב עליו ביותר ואיזו חיות מחמד יש לו בבית. בעקבות דיון זה גם קיימנו החלפות בינינו, כדי שלכל אחד יהיה אוסף קטן של בעל החיים "שלו".

למדנו על כל חיות הבית והמשק: תרנגולות, פרות וכבשים, ארנבות וסוסים – ממש כל החווה של הדוד משה. החלק המעניין והיפה ביותר היה הציפורים: אהבנו את התוכים, ציפורי השיר ועופות המים - במיוחד הברווזים, החסידות והעגורים. בעקבות נדידת הציפורים נסענו לטיל באגמון החולה, והיינו עדים למראות מרהיבים עם אלפי ציפורים

במים ובשמים. נסענו בעגלות מסתור כדי לא להפחיד את הציפורים, שמענו הסברים מהמדריכים של השמורה ושרנו את השיר של **אריק איינשטיין** המנוח - "עוף גוזל".

יש לנו גם אוסף של עופות מן המקרא וחיות מן התנ"ך, ובעקבותיו נסענו לבקר בגן התנ"כי בירושלים, ונהנינו עד השמיים. אספנו גם בולים של פרפרים בכל מיני צבעים ומכל מיני ארצות - פלא עולמי.

אנו, חניכי אק"ם, עוסקים בפעילות ספורטיבית ואוהבים אותה מאוד. אנחנו שוחים, משחקים כדורסל (לפעמים עם שחקנים מנבחרת אשדוד) ומשתתפים בטורנירים של כדורת (באולינג). אספנו בולים מכל העולם המתארים את ענפי הספורט וסידרנו אותם לפי תחביבים של כל אחד ואחת. בולים יפים מאוד היו של האולימפיאדות הגדולות, עם הסמל של חמש הטבעות השלובות, כאשר כל אחת היא בצבע אחר ומתארת את אחת היבשות.

מספורט נעבור לפעילות גופנית אחרת: אנחנו רוקדים ריקודי עם ויש לנו להקה הנקראת "מלכי אשדוד". השתתפנו בפסטיבל המחולות בכרמיאל מספר פעמים ברציפות, זכינו למחיאות כפיים רבות ושמחנו. אחרי כן למדנו על כל סוגי המחולות וקיבלנו מקריסטינה המון בולים עם רקדנים ורקדניות וגם תלבושות עממיות וססגוניות. בצד האוסף של המחולות יש גם אוסף מוזיקלי, ובו בבולים של הכליזמרים בצפת, כינוס המקהלות ומוסיקה ישראלית – הכל מסודר "כמו שצריך" בסדרן.

בחוג שלנו יש גם מספר בנות, והן מאוד אוהבות פרחים. כמובן שיש להן בולים המראים פרחים כמו ורדים, סיגליות, אמנון ותמר ופרחי בר כגון כלניות וסביונים. קיבלנו מהמדריכה קריסטינה בול מיוחד במינו של רקפת, שכאשר משפשפים אותו יש לו ריח נפלא! קריסטינה סיפרה, שיש גם בול עם ריח של שוקולד!

אשדוד היא העיר שלנו, ולכן אספנו בולים המספרים את סיפורה. הבול האהוב עלינו הוא זה המראה את המגדלור של אשדוד הצבוע ברבועים של אדום ולבן, ואשר שימש לסמן את הדרך לנמל באמצעות אורות מסתובבים. המקום בו ניצב המגדלור נקרא גבעת יונה על שם **יונה הנביא**, ולכן סיפורו של יונה המופיע בבולים של סיפורי תנ"ך שייך גם הוא לאוסף של אשדוד.

תוית דוארמט אשדוד

במקביל לטיפול האוסף העוסק בעיר אשדוד אנחנו גם מטיילים בעיר ובסביבותיה. את הטיול באשדוד התחלנו בגבעת יונה - מקום גבוה ממנו רואים את כל העיר ואת הנמל. הנמל הוא גאות העיר: למדנו על האניות השונות העוגנות בו, החל מקיאק קטן וכלה בנושאת מטוסים אמריקאית. מגבעת יונה צפינו גם

בספינות חיל הים השומרות על חופי המדינה. קריסטינה לימדה אותנו על שיטת ה-13 ועל הלוחמים שלה - אנשי הצפרדע אותם איש לא ראה ואיש לא שמע, הם הלוחמים השומרים עלינו לילות כימים. בהמשך לסיור אספנו בולים על אוניות מפרש וקיטור, אוניות מלחמה ואניות תרשיש עתיקות מכל העולם.

נסענו לבקר במקום שנקרא "עד הלום" הנמצא בכניסה הדרומית של אשדוד. במלחמת העצמאות הגיע הצבא המצרי שפלש לארץ עד לנקודה זו ונעצר בגשר אשר על גדות נחל לכיש, ומכאן שמו "עד הלום". כאן התרחש קרב האוויר המבצעי הראשון של חיל

האוויר הישראלי בו השתתפו ארבעה מטוסים. במקום ישנו קיר הנצחה לחללי צה"ל ואנדרטה לזכר הצבא המצרי – האובליסק. ראינו גם את הפילבוקס – עמדה שהקימו שלטונות המנדט הבריטי לשם הגנה על הגשר. ב"עד הלום" נמצאת גם תחנת הרכבת החדשה של אשדוד, אשר נבנתה במקום בו הייתה פעם תחנת רכבת ישנה "איסדוד". המסילה עברה בתוואי החוף ונועדה לשמש את כוחות הצבא בריטים. היא נסגרה לפני קום המדינה. לאחר הסיור ב"עד הלום" למדנו גם על כל סוגי הרכבות וקיבלנו המון בולים של רכבות: רכבות משא ונוסעים, רכבות קיטור ורכבות חשמליות, וגם רכבת העמק "שלנו".

הטיול שלנו באשדוד המשיך לרובע א' בעיר: בגן אלישבע נמצאת אנדרטה של חיל הים, ובמקום מתקיימים הטקסים של החיל. יש לנו בול המראה את האנדרטה, וכמובן שהוא נכלל באוסף אשדוד שלנו. ישנן עוד הרבה אנדרטות חשובות בעיר שעדיין לא קיבלו את בול משלהן וחבל. בכל הגנים בעיר ישנם פסלים סביבתיים מאוד יפים וגם פסלים מאבן.

החוג שלנו לבולאות קיים כבר זמן רב. לפני מספר שנים הכנו תערוכת בולים יפה מאוד ומעניינת במיוחד. כל חניך בחר נושא שאותו אהב במיוחד כמו ירושלים, חגים ומועדים, חיות בר וחיות בית, פרחים, דגים, ספורט ותחבורה. הכנו כ-60 פוסטרים יפים, בעזרתן הנדיבה של המדריכות שלנו קריסטינה וג'נט. תמונות של חלק מהפוסטרים מופיעים לאורך מאמר זה.

התערוכה התקיימה במתנ"ס ד' באשדוד. כמובן שהיזמנו את ההורים שלנו ואת כל החניכים של אקי"ם והמדריכות. הגיעו גם אורחים מכובדים ובהם חבר הכנסת **אילן גילאון**, ראש העיר לשעבר **צבי צילקר** שהוא גם אספן בולים. מהתאחדות הבולאים באו המנכ"ל טיבי יניב ומשה רימר, אשר התרשמו ובירכו אותנו על ההישגים. בעקבות התערוכה פרסמו אודותינו כתבה יפה במגזין הבולאים בישראל "שבל".

את התערוכה הקדשנו לזכרו של **ד"ר גולדבלום קנט** – סבא של החניכה **קים**, שמאוד אהב בולים ואסף אותם שנים רבות. החוג לבולאות נתרם על ידי משפחת גולדבלום להנאתם של חניכי אקי"ם אשדוד. החוג הבולאי מספק לנו הנאה רבה, וכפי שבוודאי ראיתם אנחנו גם לומדים באמצעותו המון בכל תחומי החיים. יש לנו חלום שיום אחד יוקם מוזיאון לבולאות ותולדות הדואר באשדוד עירנו עם נגישות לכל האנשים, ילדים ומבוגרים ולהנאתם של כל התושבים.

המאמר נכתב על ידי חברי החוג הבולאי של אקי"ם בסיוע המדריכה קריסטינה גולדבלום. ניתן לשלוח תגובות לקריסטינה בכתובת goldblum.kr@gmail.com

חברים חדשים באיל"ת

האנשים הבאים הגישו בקשה לחברות באיל"ת. חבר האגודה המתנגד לקבלת מי מהם לחברות באגודה יפנה לוועד תוך חודש מפרסום הבטאון.

585 **קלמן משה**, קיבוץ להב, ד.ג. הנגב, 8533500. אוסף קק"ל, ארצות הברית, אליזבת' השניה על בולי חבר הלאומים, פרפינים על בולי בריטניה.

דמי חבר באיל"ת לשנת 2014

דמי החבר באיל"ת לשנת 2014 עומדים על סך של 140 שקל (לנוער 70 שקל בלבד). את דמי החבר יש לשלוח לגזבר האגודה, **שלמה וורגן** (ת.ד. 2561, ראשון לציון 75124). המחאות יש לרשום לפקודת איל"ת.

אנא, שלחו את דמי החבר לשנת 2014 עוד היום!

רשמי ביקור בתערוכה במוזיאון הגיאולוגיה משה מיכאלי

שמחתי לקבל את הזמנתו של ידידנו **יוסי חרש** לטקס הפתיחה של תערוכת הבולים במוזיאון הגיאולוגי ברמת השרון. הייתה זו שמחה כפולה: ראשית, כאספן בולים אני מברך על כל פעילות בתחום. שנית, אני מכיר היטב את נושא המכרות והגיאולוגיה, בהם עסקתי עד לפרישתי לגמלאות.

אוסף המוזיאון מורכב ממינרלים מכל העולם, המרכיבים את סלעי קרום כדור הארץ, ומפרט תכונות אופייניות כמו צורת התגבשות, קשיות, צבע ועוד. האוסף כולל פריטים בצורתם הטבעית, ויש בו מגוון רחב של מינרלים, ובהם מספר פריטים נדירים ביותר. לתוך שלל הפריטים המוצגים במקום דרך קבע נוסף עתה מימד נוסף: פריטים בולאיים מתוך אוספו של יוסי מוסיפים תיאורים היסטוריים ותיחום גיאוגרפי על בסיס מקום המוצא העיקרי. כך, למשל, מוצגים מחצבי נחושת (האבנים הירוקות) שיש בתמנע וכן במרבץ גדול ועשיר במיוחד בצ'ילה. נוסף לכך מוצג צילום, באיכות גבוהה במיוחד, של המסגרת הראשונה של התצוגה של יוסי, המפגינה את שליטתו הגבוהה בתחומי הגיאולוגיה והבולאות גם יחד.

התערוכה נפתחה לקהל הרחב בטקס חגיגי שנערך ברחבת הכניסה. שמחתי לראות כי המקום המה ממבקרים, אשר הפגינו סקרנות רבה ביחס לצד הבולאי. רבים מהם ביקשו שוב ושוב הסברים מיוסי, והוא נענה לכולם בסבלנות רבה.

בנין המוזיאון הגיאולוגי ברמת השרון.

גולת הכותרת של פתיחת התערוכה הייתה הרצאה המלווה בשקופיות אותה נשא יוסי, ובה הציג את אוספו. יוסי הפגין ידע מקצועי רב, והשכיל לשלב אנקדוטות משעשעות להנאת הקהל, שרובו זר לעולם הבולאות. למרות זאת, יוסי הצליח להסביר גם את הפן הבולאי של אוסף הנמצא ברמה הגבוהה ביותר, וכך גם המבקרים הזרים לעולם הבולאות יכלו להתרשם

מהפריטים הנדירים הכלולים באוסף. כל הנוכחים בהרצאה נותרו מרותקים עד לסופה, ורבים מאוד נשארו אחר כך לשאול ולבקש הסברים. נהנתי במיוחד לראות כיצד אנשים בקהל "תרגמו" את הנושא לעולם המושגים שלהם: יהלומים, זהב, כספית ועוד.

חבל שהמוסדות המתאימים לא נערכו כראוי. היה כדאי להכין חותמת דואר לפתיחת התערוכה, להכין מעטפות מבוללות ולהחתימן במקום. התערוכה פתוחה למבקרים עד חודש אוגוסט, והכניסה היא ללא תשלום. התרשמתי לטובה ואני ממליץ בכל פה.

תזית חוקית?

להלן צילום של מעטפה ממקסיקו אשר "הלכה" בדואר. הבול התחתון במעטפה הינו בול דואר לכל דבר. שני ה"בולים" העליונים הם "סינדרלות", אשר שימשו לגביית כסף

עבור אגודות לחולי שחפת, כפי שמעיד סימן הצלב הכפול המתנוסס עליהן. ברור, כי אלו תזיות בלבד, אך האם העובדה כי המעטפה הועברה בדואר הופכת את הפריט לתקני מבחינה בולאית? האם די בכך כדי ל"הכשיר" את התזיות לתצוגה?

משה רימר משיב: על פי כללי האיסוף והתצוגה ניתן באוסף תימאטי להתייחס רק לאותם מרכיבים אשר השפיעו על העברת דבר הדואר ליעדו. מרכיבים אחרים, שלא השפיעו על העברת דבר הדואר ליעדו, אינם רלוונטיים לתצוגה ואין להתייחס אליהם.

שתי התזיות הנראות כאן נועדו לאיסוף תרומה כספית עבור טיפול בנפגעי מחלת השחפת. במהותן הן זהות לתזיות הקרן הקיימת לישראל, לתזיות "כופר היישוב" שהיו נהוגות בישראל בתקופת המנדט הבריטי, או לתזיות "חג המולד" המקובלות ברבות ממדינות אירופה.

במדינות רבות נהוג להשתמש בבולים מסוג מיוחד, המכונים "בולי צדקה". חלק מן הסכום המשולם עבור רכישת בולים אלו מיועד לשלם את עלות המשלוח ויתרת הסכום מועברת למטרה ציבורית זו או אחרת. למיטב ידיעתי לא זה המצב שלפנינו, ומחיר שתי התזיות אינו קשור בשום דרך לעלות משלוח הדואר.

האם התזיות היו חיוניות להבטחת משלוח המעטפה? ידועים מקרים לא מעטים בהן הוחלט לחייב את שולחי המכתבים להדביק על המעטפה, בנוסף לבול הדואר, גם

תווית נוספת המעידה על ביצוע תשלום נוסף למטרה מוגדרת. כך לדוגמה חוייבו תושבי לבנון בשנת 1948 להדביק על המעטפה, בנוסף לבול הדואר הרגיל, תווית מיוחדת שתמורתה נועדה למימון המלחמה נגד מדינת ישראל. בולים אלו מכונים בשם "בולי מס דואר". הם אמנם לא משלמים את עלות המשלוח, אבל אילולא היו דבוקים על המעטפה, דבר הדואר לא היה מועבר ליעדו. למיטב ידיעתי לא הוטלה חובה כזו על תושבי מקסיקו, והתוויות לא השפיעו בשום דרך על הטיפול במכתב.

אם כך, מדוע הודבקו התוויות על המעטפה? לצורך הסברה ועידוד התושבים לתרום למטרה החשובה של המלחמה בשחפת. אין כל הבדל בין הדבקת התוויות ובין הוספת כיתוב על המעטפה בנוסף "תרום למלחמה בשחפת". בשני המקרים המדובר בפעילות פרטית שאינה קשורה בשום דרך לפעילות הדואר.

האם הייתה סיבה המונעת את משלוח התוויות האלו בדואר? אם חוקי הדואר במדינה מסוימת אסרו במפורש על שימוש בבולים או בתוויות מסוג מסוים, והאספן מציג פריט בו נעשה שימוש רשמי בתווית האסורה, אזי מותר להתייחס אל התווית הפרטית. כדוגמה לכך ניתן לציין את תוויות התעמולה המזויפות שהופצו בזמן מלחמת העולם השנייה, ושנועדו להפיץ מסרים אסורים תוך שהן מתחזות להיות בולי דואר רגילים. למיטב ידיעתי לא היה במקרה שלנו כל איסור על השימוש בתוויות הצדקה האלו.

לסיכום, אם אכן מדובר בתוויות פרטיות, שלא הייתה כל חובה להוסיפן למעטפה על מנת להבטיח את הטיפול בה, ועצם השימוש בהן לא סתר שום חוק קיים, הרי אין להן מקום כלל בתצוגה תימאטית ואין הצדקה להתייחס למרכיבים המופיעים בהם.

לא קיבלת את נושאונט?

נושאונט, העיתון הבולאי המקוון הראשון בשפה העברית, מופץ ארבע פעמים בשנה. חברי איל"ת זכאים לקבל אותו ללא תשלום, אולם לצורך הפצת נושאונט אנו זקוקים לכתובת הדואר האלקטרוני (e-mail) שלכם. כתובתכם תשמש את ועד האגודה

ואת העורכים לצרכי פעילות האגודה בלבד, ולא ייעשה בה כל שימוש אחר. פנו אלינו עוד היום לכתובת noson.ed@gmail.com, וגם אתם תקבלו את נושאונט. נשמח גם לשלוח לכם גליונות קודמים, על פי בקשה.

איך לחקור חותמות ביול?

בשורה טובה לציבור הבולאים: הקטלוג הבינלאומי של חותמות ביול של **הוקינס וסטאמבאו** זמין לכולם באופן חינמי באינטרנט. כל שעלינו לעשות הוא להקליד את הכתובת, ושפע המידע המצוי בקטלוג יעמוד לרשותנו.

ידעה זו חשובה במיוחד לציבור הבולאים התימאטיים, ובפרט למציגים שבו. לפעמים נדמה לי שאנחנו נוטים להתרכז רק בצד התימאטי של האספנות שלנו, ולהזניח את הצד הבולאי. לטעמי זו טעות, ובולאי תימאטי טוב נבחן הן בפן הבולאי והן בפן התימאטי. מסיבה זו הניקוד עבור תצוגות תימאטיות מתחלק שווה בשווה בין שני תחומים אלו.

כיצד יכול הבולאי התימאטי להעזר בקטלוג? אדגים זאת באמצעות חותמת ביול אחת מתוך האוסף שלי. האיור שבחותמת הוא סמל העיר ביטום (כיום פולין, בעבר חלק מגרמניה). בתוך הסמל ניתן לראות כורה עם מקוש, לציון פעילות הכריה הערה באזור (בעיקר של פחם, אבץ וכסף). זוהי חותמת ביול מוקדמת מאוד (משנת 1924), ולכן ראוי שבעתיים לחקור אותה.

את המחקר נערוך באמצעות הקטלוג. חשוב לציין כי הקטלוג אינו מתייחס כלל לאיור התימאטי המצוי בחלק השמאלי של החותמת, אלא לחלק הבולאי של החותמת. הקורא מופנה למאמרו של חברנו **רון מירב** בנושא מס' 79 להסבר על החלקים השונים בחותמת ביול.

לקבלת מידע מהקטלוג במהדורה המקוונת נכנס תחילה לאתר האינטרנט בכתובת http://en.wikibooks.org/wiki/International_Postage_Meter_Stamp_Catalog. נרד לתחתית המסך, שם נמצא רשימת מדינות ונבחר את גרמניה, שהיא המדינה הרלוונטית במקרה זה. גרמניה היא מעצמה בתחום חותמות הביול, ולכן הרשימה מתחלקת לשלושה חלקים (גרמניה 1, גרמניה 2 וגרמניה 3). מאחר וכאן מדובר בחותמת מוקדמת מאוד ברור שיש להכנס לרשימת גרמניה 1.

לאחר שנכנסנו לרשימת "גרמניה 1" אנו יכולים לראות כי חותמות הביול השונות מחולקות לקבוצות, כאשר כל קבוצה מסומנת באות על פי האלף בית הלטיני בסדר עולה (במקרה של "גרמניה 1" - החל מ-A וכלה ב-K). חלוקה זו מתבססת על עיצוב החלק הימני בחותמת, שבו כלול הערך הנקוב. העיצוב "שלנו" הוא של מסגרת מעוקלת העשויה מארבעה קווים, ובראש המסגרת מופיעות המילים "הרייך הגרמני" (Duetsches Reich). קל מאוד לראות שקבוצת החותמות B היא היחידה בעלת עיצוב זה, ולכן החותמת "שלנו" משתייכת אליה.

קבוצת החותמות B של גרמניה מתחלקת לחמש תת קבוצות שונות המסומנות בצירופים B1-B5. ההבדלים בין תתי הקבוצות יכולים להתבטא בצורת הרישום של הערך הנקוב, בצורת הרישום של מספר החותמת, במיקום האזור או בכיתובים שונים. במקרה שלנו, כפי שהקטלוג מסביר היטב, ההבדל העיקרי בין תתי הקבוצות הוא המרחק שבין הערך הנקוב לבין התאריך. הקורא מוזמן לבדוק בעצמו ולהשתכנע שתת הקבוצה הרלוונטית למקרה שלנו היא B3.

אחרי שזיהינו נכונה את תת הקבוצה הקטלוג מספק לנו שפע של מידע: כל החותמות השייכות לתת הקבוצה B3 הן ממכונות ממודל C של חברת פרנקוטייפ. הקטלוג מציין את האותיות MV בסוגריים. המשמעות של סימון זה היא, שהמשתמש במכונה היה יכול לבחור את הערך הנקוב כרצונו, ולהתאים אותו לנסיבות המשלוח (יעד, משקל, תעריפי הדואר באותה תקופה). זאת להבדיל ממכונות ישנות יותר, בהן היה ערך נקוב בודד, או מספר אחרים מוגבל.

בזאת נשלם תהליך המחקר של הצד הבולאי של החותמת, ואנו יכולים לרשום לעצמנו את התיאור המדויק שלה: "חותמת ביול מסוג B3 ממכונה של חברת פרנקוטייפ מודל C, בעלת עריכים מתכווננים". בזאת מיצינו את תהליך המחקר, והצגנו את התיאור השלם ביותר האפשרי של חותמת הביול.

אני ממליץ בחום לכל אספן לחקור בדרך זו את חותמות הביול באוסף שלו. בפרט הדבר מומלץ למציגים: השופטים מצפים מהמציגים להפגין ידע בולאי כזה, ומביעים את הערכתם גם בניקוד. אבל גם ללא קשר לשופטים וציונים – האם איננו רוצים לחקור את הפריטים שלנו כמיטב יכולתנו?

הקטלוג הבינלאומי של חותמות הביול קיים בספריה של התאחדות בולאי ישראל, וניתן לשאול אותו גם באמצעות הדואר. אבל כיום אין כל סיבה למאמץ כזה (מדובר בקטלוג עב כרס וכבד משקל): כאמור, הקטלוג קיים עתה ברשת האינטרנט במהדורה המתעדכנת בתדירות גבוהה (כולל עדכונים משנת 2013, בעוד שהקטלוג המודפס הוא משנת 2005). בזכות האינטרנט ניתן לעיין בקטלוג בכל עת בנוחות וללא תשלום. אנא, עשו זאת!

בהצלחה,

יוסי חרש

דיווח על האסיפה השנתית

א י ל " ת - דו"ח כספי לשנת 2013

<u>הכנסות</u>	
18,370.00	דמי חבר
160.00	מכירת חוברות ישנות
6,185.41	מכירות פומביות
65.00	מודעות
20.00	תרומות
3,977.85	יתרה משנה קודמת
<u>28,778.26</u>	<u>סה"כ הכנסות</u>

<u>הוצאות</u>	
13,268.00	דפוס ועריכת "נושאות"
1,868.00	דואר
214.58	הוצאות בנק
4,590.00	דמי חבר להתאחדות
6,029.61	מכירה פומבית
<u>25,970.29</u>	<u>סה"כ הוצאות</u>
<u>2,807.97</u>	יתרה ליום 31.12.13

האסיפה השנתית של איל"ת התקיימה ביום חמישי ה-20 במרץ. לאכזבתנו רק עשרה חברים טרחו להגיע לישיבה, ועל כך יש להצטער.

יושב ראש איל"ת, **יצחק ברק**, סקר את פעילות האגודה בשנה החולפת. בשנה זו נערכו מפגשים רבים, ובהם ניתנה הבמה ל"פנים חדשות" – חברים שעד כה לא עשו זאת – להציג את אוספיהם. מזכיר איל"ת, **יורם לוביאניקר**, העלה את זכרם של חמישה חברים שהלכו לעולמם בשנה האחרונה, בהם כאלו שהצטרפו לאגודה עוד בשנתה הראשונה. הגזבר, **שלמה וורגל**, הציג את הדו"ח הכספי. שלמה ציין כי המכירה הפומבית מכסה את מלוא הוצאותיה (כולל הוצאות הדפוס). בסעיפי ההוצאות יש

לשים לב כי מסיבות שונות ההוצאות עבור הדפסת אחת מחוברות נושאות של שנת 2012 נדחו לשנה זו, כך שבפועל האגודה שילמה בשנת 2013 עבור חמישה גליונות. ההוצאות בגין דמי החבר בהתאחדות נמצאות בעליה מתמדת, אך עדיין האגודה יכולה לשאת בכך מבלי להעלות את דמי החבר. יושב ראש ועדת הביקורת, **יוחנן מי-רז**, דיווח כי הדו"ח הכספי נבחן ונמצא מדויק. האסיפה אישרה את הדו"ח.

במסגרת הדיון החופשי עלו מספר מסקנות מהתערוכה שהתקיימה בתל אביב בשנה שחלפה. האגף התימאטי ואגף הנוער נדחקים, משום מה, לשולי האולם, וזאת למרות שהקהל הרחב מגלה עניין דווקא באגפים אלו. עם כל הכבוד לאיסוף המסורתי ולאגף תולדות הדואר סברו רבים מן הנוכחים כי יש לשנות את נוהלי הקצאת המקום. מארגני התערוכות יכולים וצריכים להציב את התימאטיקה בקדמת הבמה: הדבר לא ישנה מאומה מהליך השיפוט ויקל על המבקרים. כן התקיים דיון בשאלה האם צריך להעביר את נושאות לפורמט אלקטרוני, ולאפשר בכך להקטין את דמי החבר. אחת האפשרויות היא לאפשר לכל חבר לבחור האם הוא מעוניין בגליון מודפס או בגליון אלקטרוני, כאשר באפשרות השניה יהנה אותו חבר מדמי חברות מופחתים. בדיון נשמעו דעות לכאן ולכאן, אך הוסכם כי השעה אינה בשלה עדיין לקבלת החלטה.